Oponentský posudek na disertační práci Mgr. Olgy Kesnerové Řádkové:
„Aktivizační metody ve výuce chemie“ (Methods of Activating Students in Education of Chemistry)

Katedra učitelství a didaktiky chemie – Přírodovědecké fakulty UK, 2013, 169 str. + přílohy

Pro svou dizertační práci si autorka zvolila závažné téma přípravy na praxi učitelské profese s využitím aktivizačních metod ve výuce chemie, teoreticky vycházející z pedagogické koncepce dané problematiky. Dizertační práce je členěna do úvodu, 4 kapitol, závěru a technických oddílů.

V úvodu (neměl by být číslován) je prezentováno zdůvodnění autorčina zájmu o aktivizační metody - je jím snaha přispět k zatraktivnění chemie pro žáky a studenty základních a středních škol. V navazujícím druhém oddílu jsou upřesněny cíle dizertační práce a její obsah (bylo možné oba oddíly sloučit do jednoho). V obsáhlejší 3. kapitole je podán přehled a klasifikace výukových metod v pojetí různých pedagogických směrů a škol – autorka vychází především z česky psané pedagogické literatury, doplněné ruskojazyčnými prameny, méně již z novější literatury v angličtině. Na obecněji pojatý text navazují různé klasifikace aktivizačních výukových metod, jakož i různé pohledy na dělení výukových metod v chemii.
Ve 4. kapitole popisuje autorka několik aktivizačních výukových metod: brainstorming, práci s projektem, didaktickou hru a práci s uměleckým textem, kdy se zvažují jejich pozitiva i nevýhody.
5. kapitola již přináší konkrétní zaměření na projektovou metodu: prvním cílem výzkumného projektu byla analýza stupně aktivizace žáků v prostředí projektu (vliv jednotlivých faktorů, podmínek přípravy, realizace a hodnocení výukového projektu), dalším cílem bylo ověření motivačních účinků miniprojektu s chemickým zaměřením, kdy si autorka vytýčila mimo jiné i určení „diferenciální diagnózy“ – porovnání projektové metody s ostatními aktivizačními výukovými metodami, včetně specifikace možných úskalí v jejím použití. Byla využita smíšená metodologie, kvantitativní i kvalitativní.
Objektem výzkumu byl autorkou navržený a zrealizovaný miniprojekt na téma chromatografie, určený pro výuku chemie na ZŠ. Miniprojekt se uskutečnil dvakrát, v roce 2006 a 2007, nejprve v rámci volitelného předmětu pro studenty 1. ročníků speciální pedagogiky a v kurzech obecné didaktiky u studentů 2. ročníku Pedagogické fakulty UHK (111 studentů) a posléze u studentů 2. ročníku učitelství (73 studentů) téže fakulty a univerzity. Autorka se mimo jiné soustředila na nejednoznačné aspekty projektové výuky, k nimž oprávněně řadí kritéria hodnocení, ale zabývala se i praktickými otázkami možné realizace projektů ve výuce (frekvence použití, nároky na učitele, nastavení laťky obtížnosti, tvorba skupin žáků pracujících na projektu aj.). Prostřednictvím účasti budoucích učitelů (nejen přírodovědných oborů) se zamýšlela nad otázkami motivace k práci s projekty, získávala zpětnou vazbu od účastníků projektu osobním pozorováním i mapováním postojových orientací studentů. Za vhodný způsob podpory iniciace projektové metody považuje autorka brainstorming a brainwriting.

Mgr. Kesnerová Řádková se ve své dizertační práci pokusila o zhodnocení možností aktivizačních metod ve výuce, které pojala poměrně široce, když zvolila analýzu 4 aktivizačních metod, nejpodrobněji metody práce s projekty. Ve svém výzkumu pracovala s budoucími učiteli, nejen chemiky, a simulovala možnosti tvorby a realizace projektu. V tomto ohledu je hlavním přínosem experimentu motivační působení na budoucí učitele, aby se nebáli s projekty pracovat i přes jejich časovou náročnost a pracnost. V dalším vědeckém

působení by autorka mohla pokračovat ověřením projektu v reálné výuce na základní nebo střední škole, který by nejspíše odkryl další otázky k řešení.

Závěr

Mohu konstatovat, že dizertační práce Mgr. Olgy Kesnerové Řádkové má dobrou odbornou úroveň. Vychází z důkladné teoretické průpravy, svědčí o obeznámenosti autorky s tuzemskou i zahraniční literaturou (i když anglicky psané texty jsou v přehledu literatury ve výrazné menšině). Autorka nápaditě analyzovala projektovou metodu z hlediska učitele i žáků a rozebrala různé aspekty jejího použití v praxi výuky chemie.

Je možné zmínit i vedlejší aplikační výstup disertační práce, i když nebyl výslovně zmíněn – možný koncept specifického výcviku v aplikaci aktivizačních metod pro budoucí učitele, způsob, jak vybavit učitele specifickými profesními kompetencemi, přičemž tento výcvik by zůstal otevřený i vůči předpokládaným dalším proměnám profese učitelů.

Dizertační práci doporučuji k obhajobě a souhlasím, aby po úspěšné obhajobě byl přiznán Mgr. Olze Kesnerové Řádkové titul Ph.D.

Praha, 18.8. 2013

……

doc. PhDr. Dana Dobrovská, CSc.

Masarykův ústav vyšších studií ČVUT
katedra inženýrské pedagogiky
Kolejní 2a, 160 00 Praha 6
dana.dobrovska@muvs.cvut.cz